

MASARYKOVA UNIVERZITA

STŘEDISKO PRO POMOC STUDENTŮM SE SPECIFICKÝMI NÁROKY

Pronomina (zájmena) ve znakovém jazyce

PaedDr. et Bc. Roman Vojtechovský

Podzimní semestr 2013

Brno, 31. října 2013

Pronomina (zájmena) v znakovém jazyce

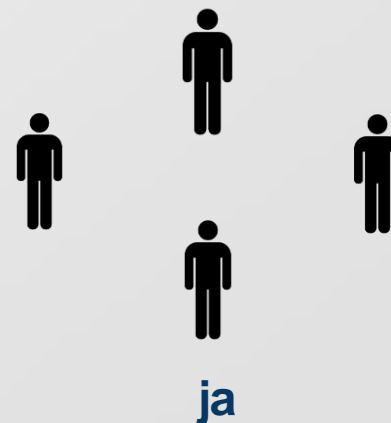
- pronomina obsahují informace o tom, kdo mluví nebo provádí komu, kolika osob se to týká
- tato informace se nazývá „osoba“ a „číslo“
- **osoba** - odkazuje na to, kdo o tom mluví nebo provádí
- **číslo** - nám říká, kolik jedinců se podílí: jeden, dva, tři z nás, každý z nás

Pronomina (zájmena) v znakovém jazyce

- **osoba** – index (odkazování) osobních zájmen v prostoru:
 - **první osoba** = vždy mluvčí sám, odkazuje vždy k sobě (JÁ)
 - **druhá osoba** (TY) = umístěná přímo naproti mluvčímu
 - **třetí osoba** (ON/ONA) = mluvčí umísťuje šikmo doprava dopředu
 - pokud je přítomno více objektů, mluvčí další objekt (ON/ONA) umístí šikmo doleva dopředu

Pronomina (zájmena) v znakovém jazyce

- pronomina v ZJ mohou mít pouze smysl, když objekt může být identifikován - ve větě "to je jeho kniha", potřebujeme vědět, kdo je "on,,
- forma ukazování je stejná, ale lokalizace ukazování se liší v závislosti na lokalizaci přiřazenou k substantivům

Pronomina (zájmena) v znakovém jazyce

- pronomina v ČZJ jsou podobná jako v ČJ, ale jsou tam tři hlavní rozdíly:
 1. **ČZJ nerozlišuje mezi "on" a "ona"** (ČJ rozlišuje)
 2. **ČZJ má více záměn než v ČJ** - pronomina v ČJ neukazují přesně, kolik lidí se účastní - tři, čtyři, pět; ČZJ používá pronomina např.: MY-DVA (já a ty nebo já a on), MY-TŘI (já a vy nebo já a oni), MY-ČTYŘI, MY-PĚT (nás)
 3. **pronomina v ČZJ obsahují další informace o jménech** - v znakové formě např.: UČITEL (kde použijeme znak UČITEL a pak ukazujeme, to znamená "UČITEL, ON ..."), pronomina odkazuje nějak jinak jako na učitele samého, a také tam, kde se nachází

Pronomina (zájmena) v znakovém jazyce

- v ČZJ se častěji projevují **přivlastňovací zájmena**: MŮJ/NÁŠ, TVŮJ/VÁŠ, JEHO/JEJICH
- v ČZJ přivlastňovací zájmena MŮJ/MOJE se v projevu častěji vyskytují jako vztah k něčemu např. vztah k vlastenectví, vztah k městu, vztah k sportovnímu klubu, vztah ke škole

Pronomina (zájmena) v znakovém jazyce

- přivlastňovací adjektiva v ČJ vyjadřují informace o tom, komu co patří (např. osobám, zvířatům), ptáme se na ně otázkou: čí?
- např. matčina babička, bratrova sestra, tetin syn, otcův klobouk, učitelčina kočka, kozí mléko, včelí med -
přidání přivlastňovacích zájmen
- v tomto případě je třeba rozlišit na dvě situace: předmět jako věc a předmět jako osoba

Pronomina (zájmena) v znakovém jazyce

- **při předmětu jako věc**, např.:
 - o otců klobouk se artikuluje: (1) nejprve KLOBOUK, následně JEHO, pak OTEC a nakonec JEHO nebo (2) KLOBOUK + OTEC + JEHO
 - o učitelčina kočka = KOČKA + JEJÍ + UČITELKA + JEJÍ nebo KOČKA + UČITELKA + JEJÍ
 - o kozí mléko = MLÉKO + JEJÍ + KOZA + JEJÍ nebo MLÉKO + KOZA + JEJÍ
 - o včelí med = MED + JEJÍ + VČELA + JEJÍ nebo MED + VČELA + JEJÍ

Pronomina (zájmena) v znakovém jazyce

- **při předmětu jako osoba** - možné artikulovat různým způsobem, to závisí na vztahu mluvčího k určené osobě a může se přidat index jako odkazovací zájmeno
- např. maminčina babička = MATKA + MOJE (mluvčí) + JEJÍ + BABIČKA
- bratrova sestra = BRATR + ON (index) + JEHO + SESTRA + index (od bratra se směřuje index k sestře nebo naopak)
- tetin syn = TETA + ONA (index) + SYN + JEJÍ

Pronomina (zájmena) v znakovém jazyce

- gramatická kategorie osoby se v ČJ vyjadřuje osobními koncovkami slovesných tvarů (hrajií, mluvímí, dělámí; hraješ, mluvíš, děláš; hrajeí, mluvíí, děláí), popř. ještě přímo užitím osobních zájmen (já, ty, on, ona...)
- v ČZJ se naproti tomu tato kategorie vyjadřuje odkazováním k místům osobních zájmen v prostoru – a to buď tvarem ruky „D“, nebo znakem slovesa, které svým pohybem směřuje k těmto místům (shodová slovesa)

